

Begrunnelse

Av Marius Stub

1. Innledning

- Hovedregelen er enkel:
 - Enkeltvedtak skal begrunnes, jf. § 24

1. Innledning

- Hvorfor har vi regler om begrunnelse?
 - Verdi for parten
 - Lettere å forsones seg med utfallet
 - Lettere å bedømme hvorvidt vedtaket skal angripes, og i tilfelle på hvilket grunnlag
 - Verdi for andre myndigheter ved etterfølgende administrativ eller rettslig prøving av vedtaket
 - Verdi for forvaltningsorganet selv
 - Både før og etter vedtak treffes

2. Hva skal begrunnes?

- Bare "enkeltvedtak", jf. også § 3
- Finnes det andre regler om begrunnelse?
 - Forvaltningsloven har flere særregler
 - §§ 14 og 15 (pålegg om å gi opplysninger og pålegg om å tåle granskning)
 - § 21 (avslag på begjæring om partsinnsyn)
 - § 42 annet ledd (avslag på begjæring om oppsettende virkning)
 - Kort om forholdet til EMK artikkel 8

3. Begrunnelsens innhold

- Loven stiller tre krav
 - § 25 første ledd: "regler"
 - Lovfestede og ulovfestede regler
 - Bare tolkingresultatet (og altså ikke den forutgående tolkingprosessen)
 - § 25 annet ledd: "faktiske forhold"
 - Både rettsfakta og skjønnsfakta
 - Bare resultatet av bevisbedømmelsen (og altså ikke den forutgående bevisvurderingen)
 - § 25 tredje ledd: "hovedhensyn"
 - "Bør" må noen ganger leses som "skal"

3. Begrunnelseens innhold

3. Begrunnensens innhold

- Hvor grundig må begrunnelsen være?
 - I bagatellmessige forvaltningsaker kan begrunnelsen gjerne være knapp
 - I saker som er inngripende, skjerpes kravene:
 - Sentrale avgjørelser fra Høyesterett
 - Rt. 1981 s. 745 (Isene)
 - Rt. 2000 s. 1056 (Gausi)
 - Rt. 2000 s. 1066 (Skotta)
 - Rt. 2011 s. 111 (drosjeløyve)

3. Begrunnensens innhold

- Rt. 1981 s. 745
 - ”Når det gjelder et vedtak så inngripende som det foreliggende, skjerpes kravene til begrunnelsen. Det må fremgå at vedtaket er truffet etter et saklig og forsvarlig skjønn. Ikke minst må dette gjelde når resultatet av vedtaket umiddelbart fremtrer som så lite rimelig som tilfellet er her.”
 - Hvorfor ble vedtaket kjent ugyldig?
 - » Feil ved begrunnelsen vil logisk sett ikke kunne ha virket inn på avgjørelsens innhold, og skulle dermed vært kjent gyldig etter forvaltningsloven § 41
 - » Bygger HR på en regel som minner om tvisteloven § 29-21 annet ledd bokstav c og strpl. § 343 annet ledd nr. 8?
 - Se Hakkespettboken s. 365-366

3. Begrunnelsens innhold

- Rt. 2000 s. 1056 (Gausi)
 - ”Hvor detaljerte krav som skal stilles, må etter min mening bero på vedtakets karakter. Det kan ikke, slik staten anfører, bare oppstilles to kategorier vedtak slik at det alltid er tilstrekkelig å etterleve hva som følger direkte av ordlyden i forvaltningsloven § 25 tredje ledd med mindre vedtaket er så inngripende at det skjerpete begrunnelseskravet som særlig er fastslått i Isene-dommen, Rt-1981-745, kommer til anvendelse. Kravet må avpasses etter hvor inngripende vedtaket er.”

3. Begrunnelsens innhold

- Rt. 2000 s. 1056 (Gausi) forts.
 - (1) Begrunnelsen må trekke opp rammene for skjønnsutøvelsen
 - » "Forkjøpsretten kan ikke brukes med mindre det 'må anses rimelig klart at man ved inngrepet oppnår et resultat som er bedre vurdert ut fra lovens formålsbestemmelse enn resultatet av det salg som det er spørsmål om å gripe inn i', jf. Rt-1981-745 på side 748. Vedtaket må vise at landbruksmyndighetene har tatt dette utgangspunktet."
 - (2) Begrunnelsen må vise at alle sentrale momenter er vurdert
 - » "Det må etter min vurdering fremgå at alle momenter av betydning er avveid."

3. Begrunnelsens innhold

- Rt. 2000 s. 1066 (Skotta)
 - ”Hvilke krav som ellers må stilles til begrunnelsen, må avpasses etter vedtakets karakter, jf. Høyesteretts dom av 28. juni 2000, Inr. 34/2000 (HR-2000-34). Ved forkjøpsvedtak som generelt sett er inngripende, må det fremgå at alle hensyn av betydning er overveiet, jf. den nevnte dom av 28. juni 2000, Inr. 34/200. Er vedtaket sterkt inngripende, skjerpes kravene ytterligere, jf. Isene-dommen.”

3. Begrunnelsens innhold

- Rt. 2011 s. 111 (drosjeløyve) avsnitt 51
 - ”Formuleringen er generell, men det er klart at kravene som stilles til begrunnelsen må avpasses etter hvor inngripende vedtaket er, jf. blant annet Rt-2000-1056. Det må fremgå at det er foretatt et skjønn, jf. Rt-2010-376, og at de relevante hovedhensynene er vektlagt, jf. Rt-1995-738.”
 - Begrenser dette rekkevidden av Rt. 2000 s. 1056?
 - » HR i 2000: ”Det må etter min vurdering fremgå at alle momenter av betydning er avveid.”
 - » HR i 2011: ”Det må fremgå at [...] de relevante hovedhensynene er vektlagt”

4. Når skal begrunnelse gis?

- Hovedregel
 - Begrunnelse skal gis samtidig med at vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 24 første ledd
- Unntak
 - Begrunnelse gis bare der parten krever det
 - Innvilgelsessaker, jf. § 24 annet ledd første pkt.
 - Fordelingsaker, jf. § 24 annet ledd annet pkt.
 - Begrunnelse kan unnlates helt, jf. § 24 tredje ledd

5. Mangelfulle begrunnelser

- Er begrunnelsen mangelfull, kan vedtaket bli ugyldig som følge av saksbehandlingsfeil
 - Dette fremgår forutsetningsvis av § 41 (men den er ikke selv noen ugyldighetsregel)
 - Det skal imidlertid mye til
 - Saksbehandlingsfeil leder bare til ugyldighet der det er en ikke fjerntliggende mulighet for at de kan ha virket inn på vedtaket
 - Begrunnelsen skrives gjerne etter at avgjørelsen er tatt, og vil i så fall ikke kunne ha virket inn på den